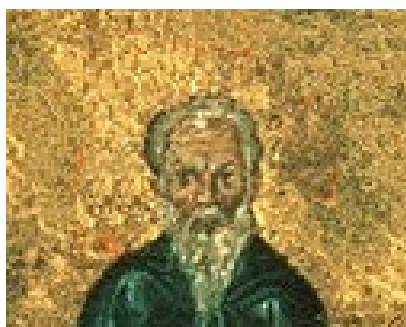

Вяра

16.04 по еретическия, †03 април по църковния календар - Св. преподобни Никита Изповедник. Св. мъченици Елпидифор, Дий, Витоний и Галик

Житие на преподобния наш отец Никита Изповедник († 824 г.)

Преподобни Никита произхожда от Кесария Витинска, от благочестиви родители. Баща му, на име Филарет, като загубил съпругата си, която на осмия ден от раждането на Никита отишла при Господа, се постригал в монашество.

Отрокът бил отгледан и възпитан от своята баба, майка на баща му, която тогава още била жива. Като станал пълнолетен и вече бил научен на книга, преподобният Никита се предал в служба на Бога. Отначало служел в църквата като парамонар и се упражнявал в четенето на Божествените книги, а после отишъл при един отшелник, на име Стефан, мъж добродетелен; получил от него добри наставления, преподобни Никита, следвайки съвета, му се отправил към Мидикийския манастир, основан от преподобни Никифор, който бил там игумен. Той охотно приел Никита, прозирайки в него Божията благодат, и го постригал за монах. Тук преподобни Никита със своите подвизи в поста, смирението, послушанието, с добродетелния си живот скоро надминал всички монаси. Преди да изтекат седем години от деня, когато се заселил в манастира, убеден от настоятеля, той приел сан презвитер, посветен от Тарасий, светейшия цариградски патриарх. Тогава преподобният Никифор, поради старческа немощ, предал управлението на манастира на Никита, въпреки нежеланието

му. И преподобни Никита, вместо своя отец Никифор, управлявал за добро манастира, бдително пасял словесното стадо и го умножавал чрез примера на своя добродетелен живот: мнозина, чувайки за неговото богоугодно житие, се отричали от света и идвали в обителта да слушат наставленията на преподобния за пътя към спасението и там оставали. Чрез Христовата благодат, в продължение на немного години, броят на братята се увеличил до сто.

Тук бил и блаженият Атанасий, мъж дивен и наистина достоен за почит. Невъзможно е с малко думи да се опишат неговата добродетел и огромната му любов към Бога, която той показал при отричането си от света. Имало у него на какво да се почудят и самите ангели. Презрял заради Бога този свят и неговите похоти, блаженият Атанасий заминал тайно от родителския дом в един манастир, с желанието да започне монашески подвиг. Но баща му, като разбрал това, разярен отишъл бързо в този манастир, хванал сина си, когото много обичал, свалил от него манастирските одежди, дадени му като на послушник, облякъл го в ярки скъпоценни дрехи и после насила го отвел у дома.

- Тате - рекло му момчето, - нима с тези скъпи дрехи мислиш да ме принудиш да променя намерението си, след като на мен целият свят ми е противен? "Каква полза за човека, ако придобие цял свят, а повреди на душата си?"

Бащата го затворил в отделна стая и всякак се стараел да всели в душата му любов към света. Но той, като победил чрез любовта към Бога синовната любов и пристрастието към суетния свят, съблякъл светските дрехи и ги разкъсал на парчета. Като видял това, баща му го облякъл в други, още по-скъпи, защото бил човек богат, знатен и славен. Момчето направило и с новите си дрехи като с предишните. Постъпката на блажения Атанасий твърде разярила баща му и той така

безсърдечно бил Атанасий на голо, че множество рани покрили тялото му. Раните от жестоките удари по рамената и гърба му гноясали и се наложило лекарите да изрязват изгнилите части от тялото му. А пък момчето казвало:

- Дори на парчета да ме направи баща ми, пак няма да ме отдели от Божията любов и няма да ме откаже от намерението ми.

Тогава бащата се умилил и след като дълго плакал, рекъл на Атанасий:

- Върви, дете мое, по добрия път, който си избрал, и Христос да ти бъде помощник и да те избавя от всички вражески примки.

Атанасий се завърнал в предишния манастир, приел монашески чин и дотолкова се смирил, че у него не можело да се види ни светска дума, нито навик, нито пристрастие за придобиване на каквито и да било предмети. Кроткият и смирен нрав, тихите ласкави думи, най-овехтелите окъсани дрехи, които покривали тялото му, отличавали Атанасий. Безкрайна суровост пронизвала живота на този, който бил получил изнежено светско възпитание, като син на богати родители. Такъв добродетелен мъж, прекарал много години в монашески трудове, била довела в Мидикийския манастир любовта към преподобния наш отец Никита и славата на неговото ангелоподобно житие. И за двамата преподобни, Никифор и Никита, блаженият Атанасий бил желан събеседник и съжител. След някое време, по тяхна молба, Атанасий приел длъжността иконом на манастира. Все едно една душа и един разум в две тела - тъй управлявали манастира блажени Атанасий и преподбни Никита, наставлявали братята с дума и пример във всички добродетели, та свършено да угодят на Бога, - те насаждали у братята любов, поучавали ги на смирение, били зорки стражи

на тяхната душевна и телесна чистота, подкрепяли немощите на малодушните, правите утвърждавали, падащите вдигали с най-различни наставления и увещания, и когато единият от тях бивал външно суров наставник, другият убеждавал кротко и милостиво. Двамата били обичани от всички и братята приемали словото им като да излиза от Божи уста.

Но не могли да живеят докрай заедно двамата тъй добродетелни наставници. След няколко години преподобни Атанасий, на 26-ия ден от октомври, се преставил в Господа, като се обърнал към братята с тези последни слова:

- След моята кончина вие със сигурност ще се убедите дали съм намерил, колкото и да е, благодат от Бога.

След като погребали преподобни Атанасий, на гроба му, точно над гърдите, по Божие повеление, израснал кипарис, чиито листа напълно изцелявали всякакви болести. После и преподобният Никифор, създател и пръв игумен на Мидийския манастир, след много труд и болести, си заминал при Господа, на 4-ия ден от май. Тъй преподобни Никита осиротял, като изгубил и своя духовен отец Никифор, и любимия си другар, преподобни Атанасий. Много скърбял той и за двамата, защото много ги обичал. За утеха в скръбта му служела твърдата надежда, че са получили благодат и блажен живот при Владиката Христос, Комуто били угодили с добра служба от младини.

Когато блаженият отец Никифор се преставил, всички братя помолили преподобния Никита да приеме сана и да се нарече игумен. Докато преподобни Никифор бил жив, свети Никита не приемал игуменския сан, макар че изцяло управлявал манастира вместо своя отец свети Никифор, дълги години немощен от старост. Поради големите молби на братята, и особено заради настояването на мнозина отци от другите манастири, той приел този сан и получил благословението на

светейшия цариградски патриарх Никифор, приемника на Тарасий. Към предишните си трудове преподобният Никита прибавил нови, когато с Божията помощ започнал да управлява манастира като игумен, с грижата за спасението на поверените му души. В прослава на Своя угодник Бог му дарил благодатта да изцерява недъзи и да изгонва бесове. Като осенил с кръста едно момче, нямо от рождение, преподобни Никита му възвърнал дара на словото. Изцелил един монах с разстроен разсъдък, като го помазал с осветен елей. Избавил от бесовските мъки един бесноват с молитва, а пък беса, превърнал се на змей, изгонил. Друг, също бесноват, освободил от лукавия дух, и мнозина заболели от треска и от разни други болести чудно изцелявал чрез пребиваващата у него Христова благодат. Така живял той, угаждайки на Бога, и достигнал старост. А в края на живота си се проявил като доблестен изповедник, претърпявайки страдания заради почитането на светите икони.

По онова време още не била прекратена ереста на иконоборството. Осъдена от светите отци на Седмия вселенски събор, тя сякаш се подновила, получавайки отново помощ от царската власт, от която и била зачената. Пръв от гръцките царе иконоборци бил Лъв, третият, който носел това име, с прозвището Исаврянин. Иконоборската ерес получила сила от него, разпространявайки се като заразна болест. Той пръв издал заповед да се премахнат иконите и ползвайки се от царската власт, подбудил мнозина към грешно мъдруване. Изгонил правоверния патриарх свети Герман и издигнал на престола своя съмишленик, еретикът Анастасий. След смъртта на този злочестив цар на престола се възкачил неговият син, Константин Копроним, още по-силен преследвач на Божията Църква: той не само че отхвърлял светите икони, но и забранил да се наричат светии светите Божии угодници, а техните мощи смятал за нищо. Да кажем накратко: този цар

само външно бил християнин, а в душата си - изцяло неверник. Той, нещастникът, дръзвал да хули Пречистата Божия Майка, най-висшата от всяко създание, защита и прибежище на целия свят, като отхвърлял нейното пресвято име и нейните свети икони. А пък за нейното ходатайство пред Бога, поради което светът все още съществува, забранил и да се споменава. Като обвинение на Божията майка той показвал един чувал, пълен със златни монети, и питал:

- Скъпоценен ли е този чувал?

Присъстващите отвръщали:

- Дотолкова, доколкото в него има злато.

Копроним изсипвал златото от чувала и отново питал:

- Сега чувалът без златото ценен ли е?

Отвръщали му:

- Каква полза от него, като вътре ги няма жълтиците?

Празният чувал нищо не струва.

Тогава Копроним казвал:

- Така и Мария: докато в утробата е бил Христос, дотогава е била достойна за почитане. А след като Го е родила, се е лишила от това почитане и по нищо не се отличава от останалите жени.

О, уста най-скверни и прегнусен език! Каква хула е дръзнал да произнесе срещу почитаната от всички небесни сили и посвятата от всички светии Майка на Създателя! Нима царицата, след като е родила царския син, вече не е достойна за царски почести? Нима майката на царя само дотогава се почита, докогато носи царя в утробата си? Горко на жалкия хулник, който по нищо не се отличава от хулителите на Христа! Не

стига, че той бил такъв, но и другите подбуждал към безбожни хули с лъжливи обещания и страшни заплахи; а непокорните, които му се противели, подлагал на различни мъки, като ги морел с вериги и продължителен глад, раздирал тялото с ужасни рани, посичал с меч, горял в огън, удавял в морските дълбини и по всевъзможен начин причинявал нетърпими мъки и горчива смърт на верните и истински Христови раби. Затова и той самият избълвал окаяната си душа в страшна смърт и издъхнал с горестния вопъл:

- Жив съм предаден на неугасимия огън!

И този, който преди хулел Пречистата Божия майка, сега заповядал да я почитат с песнопения, но отхвърлен напълно от Божието милосърдие, не намерил вече утеха за себе си.

Когато този мъчител загинал със срам, престола заел неговият син Лъв, четвъртият с това име, еретик иконоборец също като баща си, но и той скоро умрял. След него царството приела жена му Ирина, с техния малолетен син Константин. Тя възвърнала мира на светата Църква, като свикала Седмия Вселенски събор за осъждане на иконоборската ерес. Цялата Христова Църква се изпълнила с радост, възвръщайки си заедно с иконите първоначалното свое благолепие, а на престолите - православни царе и архиереи. След Ирина царувал Никифор, след това Михаил, и двамата православни. После на престола седнал Лъв, наречен Арменец, петият, който носел това име. Подражавайки на предишния свой съименник, нечестивият Лъв Исаврянин, той също като него повдигнал гонение срещу православните и светиите, като по такъв начин подновил и възстановил вече осъдената иконоборска ерес. Той търсел помощници съмишленици и намерил няколко велможи, от които най-големи привърженици на иконоборската ерес били двамина - Иоан, наречен Спекта, и Евтихиан. От лицата със свещенически сан

привлякъл на своя страна Иоан, наречен Граматик, нов Тертул, избран съсъд на дявола, и някой си Антоний Силей; а от монашеския чин Леонтий и Зосима, който наскоро бил уличен в разпътство, наказан с отрязване на носа и умрял срамно, оставяйки след себе си лоша слава. Заедно с тях царят се утвърждавал в неправилната вяра, а те със своите съвети го поощрявали за борбата, която вече бил повел срещу Църквата.

Като събрал архиереи и духовенство от цялата страна, Лъв повикал в палата си светейшия патриарх Никифор и целия свещен събор, като искал пред него и в присъствието на всички велможи да се започне прение между тях и вече споменатите съмишленици на царя, засега все още тайни еретици. Отначало самият цар повел беседата с православните. Като се преструвал на православен, той взел от гърдите си иконата на Христовото разпятие, която носел, лицемерно склонил глава и казал на светите отци:

- Аз по нищо не се отличавам от вас, защото, както виждате, почитам светата икона. Но явиха се и някои други, които иначе учат и казват, че техният път е прав. Нека да дойдат пред вас и с въпроси и отговори да се разкрие правилното учение за иконите. Ако в спора те се окажат по-прави и с очевидни доводи ни убедят, че тяхното мнение съвпада с истината, вие не само не трябва да се противите на доброто дело, но дори да съдействате. Ако пък бъдат победени от вас и изобличени в заблуда, нека престанат да разсейват пагубното си учение. И тогава, да си остане както и преди старото учение за иконите. Аз пък ще бъда слушател и съдия на вашия спор. Защото, щом на мен подобава да съдя дребните неща, то колко повече съм длъжен да се грижа за църковното управление? Ще изслушам вас, длъжен съм да изслушам и другата страна, и като се убедя на коя страна е правдата, нея и ще последвам.

Но светейшият патриарх и всички архиереи въобще не били съгласни. Те не само не желаели да влизат в прение със злоумишлените еретици, но не искали и да ги виждат, и да се появяват пред лицето им.

- Тази ерес вече е разглеждана и осъдена с проклятие от светите отци на Седмия Вселенски събор. Не е нужно повече да се разглежда и да се възстановява в Църквата онова, което е напълно отхвърлено от нея.

Обаче като виждали, че царят е твърде склонен към зловерието и подпомага еретиците, светите отци смело заговорили с него. Свети Емилиян, Кизически епископ, казал:

- Царю! Ако въпросът, по който си ни повикал - разглеждането на православната вяра, - е църковен въпрос, подобава да го разглеждаме, според обичая, в Светата Църква, а не в царския палат.

Царят възразил:

- Но аз съм син на Църквата и ще ви изслушам като посредник и примирител, та като съпоставя доводите на двете страни, да узная самата истина.

На това свети Михаил, Синадски епископ, му отвърнал:

- Ако ти си посредник и примирител, защо тогава вършиш не това, което подобава на посредник и примирител? Събираш противниците на църковното учение, каниш ги в своя палат, даваш им смелост безстрашно да поучават всички да спазват нечестиви догмати! А православните, изплашени от твоите страшни забрани, дори по ъглите не смеят да кажат нещо в защита на православието. Това е знак не за посредничество и примиряване, а за гонение и измъчване.

- Аз, от своя страна - отвърнал царят, - както вече казах,

разсъждавам така, както и вие. Но тъй като до мен достигна, че има съмнение относно почитането на иконите, подобава да не премълчавам това, а да се постарая да разбера истината. Каква е причината, поради която вие не искате да разговаряте с вашите противници? Очевидно тази, че вие сте невежи и не разполагате с онези свидетелства от Божественото Писание, които биха могли да защитят вашето мъдруване.

Тогава свети Теофилакт, Никомидийски епископ, казал:

- Христос, чиято икона сега държиш пред себе си, е свидетел, че ние имаме безбройни доказателства от нашата православна вяра, които потвърждават благочестивото почитане на светите икони. Но нас никой не ни слуша и ни е трудно да постигнем някакъв успех в борбата с държавническата ръка, която със силата си ни налага забрани.

След това към царя се обърнал свети Петър, Никейски епископ:

- Как ни каниш на спор с онези, на които помагаш, и самият ти ни нападаш заедно с тях? Или не знаеш, че ако доведеш тук дори манихеите, щом поискаш да им помагаш, под твоята закрила и те лесно ще вземат връх над нас.

Още по-смела реч произнесъл свети Евтимий, епископ Сардийски:

- Слушай Царю! Вече повече от осемстотин години, откакто нашият Господ Иисус Христос, Който слезе на земята, навсякъде в църквите е изобразен в иконопис и се почита Неговият образ. Кой може да е толкова горделив, че да дръзне да променя или да отменя преданието, от толкова години пазено в църквите и достигнало до наше време благодарение на светите апостоли, мъчениците и боговдъхновените отци? Апостолът казва: "И тъй, братя, стойте и дръжете преданията,

които научихте било чрез наше слово, било чрез наше послание". И още: "Но ако дори ние или Ангел от небето ви благовестеше нещо по-друго от това, що ние ви благовестихме, анатема да бъде". Затова и беше свикан по време на благочестивото царуване на Ирина и Константин вселенски събор против първите еретици - иконоборците - и Самият Божи Син със Своя пръст отбеляза събора. Който дръзне да наруши или да отрече нещо от решенията на този събор, проклет да бъде.

Макар тези думи да събудили у царя страхотен гняв, той слушал търпеливо, като лицемерно се правел на кротък. Свети Теодор, ревностният учител на църквата, игуменът на Студийския манастир, също дръзнал да говори безстрашно:

- Царю! Не разрушавай благоустроения църковен чин. Свети апостол Павел казва: Бог даде на Църквата "едни за апостоли, други за пророци, други за евангелисти, други за пастири и учители, за усъвършенствуване на светиите". Тук апостолът не е прибавил "и царе". На теб, царю ти е възложено да управляваш мирските дела, държавата и силите на войската, за тях се и грижи, а управлението на Църквата, според апостолското учение, остави на пастирите и учителите. Ако ли не сториш така, знай, че дори и ангел от небесата да донесе учение, противно на нашата права вяра, ние няма да го послушаме, а още по-малко теб, човека от кал.

Тогава царят много се разгневил, и като приел думите на светите отци като хула и оскърбление към себе си, показал вътрешната си ярост, която дотогава криел под лицемерна кротост. С обиди и оскърбления изхвърлил от палата целия свещен събор. След това несправедливо свалил от престола праведния пастир, светейшия патриарх Никифор, постъпил така и с останалите православни архиереи, като ги изпратил всички на заточение из разни страни и места, а също така и

преподобния Теодор Студит. Поставил на Цариградския патриаршески престол един от своите съветници - мирянина Теодот, с прозвище Каситер, по вяра еретик, човек с греховен живот, който уж за да го лекува (той казвал, че е болен от стомах), а всъщност заради греха, държал при себе си една робиня, която се занимавала с лечебно изкуство. На другите престоли, след като изгонил православните, царят също поставил от своите зловерни лъжеепископи и изхвърлил светите икони от църквите. И отново срещу православните започнало същото гонение поради почитанието на светите икони, каквото било по-рано и при Лъв Исаврянин и неговия син Копроним.

Царят еретик Лъв Армянин и съмишленика му лъжепатриарх Теодот свикали в Цариград свое беззаконно сборище, и самите те, бидейки под клетва, проклели православните, божествени и благословени свети отци. А които пък не били съгласни с това несправедно сборище, тях предавали на най-различни мъки и на смърт. Когато еретическото сборище приключило, царят повикал при себе си игумените на най-големите манастири, а сред тях и божествения наш отец Никита, за когото и разказваме. Отначало с лъжливи речи царят се опитвал да ги привлече към своето зловерие, но после, като видял, че те не се подчиняват на волята му, затворил ги в различни тъмници, всеки поотделно, и се замислил: как да постъпи по-нататък с тях?

Преподобни Никита престолял много дни в смрадната тъмница. Самият смраден тъмничен затвор бил за светеца немалка мъка, но освен това при него всеки ден идвали най-различни безсрамни хора, недостойни дори за човешкото име. Те обиждали и укорявали светия старец с хулни и срамни думи и го унижавали всякак. Тези хора нарочно били пратени от еретиците. Най-зъл от тях бил един на име Николай - той особено много огорчавал преподобния, като го оскърбявал с

безумни сквернословия и приказки, докато не му се явил насън отдавна починалият му баща, който рекъл: "Остави Божия раб!". Оттогава Николай престанал да сквернослови и не само че той не досаждал вече на светеца, но и на останалите не позволявал. Преподобният прекарал много дни в затворнически страдания; след това царят заповядал да го отведат на заточение на изток, в град Масалеон. Било люта зима и старецът претърпял много беди от студа, снега и вятъра, облечен в своите леки дрехи. При това и онзи, който го придружавал, отвеждайки го в изгнание, се оказал човек жесток и лишен от всякакво състрадание. Той изнурявал стареца по време на пътешествието, като го принуждавал да бърза, та за кратко време да преминат много дълъг път.

Царят постъпил така и с останалите честни игумени, като изпратил всекиго поотделно в изгнание. Но после, като поразмислил в себе си, че като държи заточени онези, които са над всякаква скръб, той не само няма да постигне успех, но дори ще ги подтикне към по-голямо усърдие в отстояването на своето учение, царят, който бил непостоянен в помислите и ума си, променил своето намерение. Преподобни Никита прекарал само пет дена в Масалеон като изгнаник, тъй като царят заповядал той и другите игумени незабавно да се завърнат във Византия. Обратния път преминали още по-бързо и от дългото пътешествие и от страшния мраз светецът едва останал жив. Когато всички игумени били доведени във Византия, царят заповядал да ги поставят под надзор, докато реши по какъв начин да ги привлече към единомислие със себе си. Зимата минала, настъпила Светата Велика Четиридесетница, а и празникът Света Пасха. Тогава царят предал затворниците на споменатия вече Йоан Граматик, научен на красноречие от самите дяволски уста, за да ги измъчва както си поиска. Като ги затворил поотделно в различни тъмници, той ги изтезавал не по-малко отколкото

езичниците - светиите. Затворите били тесни, мрачни, смрадливи и причинявали тежки мъки на затворниците, които нямали никакви удобства, дори легла. През мъничко прозорче им подавали като на псета мръсен и мухлясал хляб, колкото да не умрат от глад, и мътна, воняща вода. Като измъчвал по този начин отците, Иоан си мислел или да ги победи, или да ги принуди да се съгласят с него, или да ги умори. За още по-голяма мъка на преподобния Никита зловният Иоан хванал един негов ученик, на име Теоктист, едва достигнал пълнолетие; той заключил и него в тежката тъмница, като го измъчвал с глад и жажда. Еретиците, като виждали, че отците по-скоро са готови да умрат, отколкото да отстъпят от правоверието си, измислили срещу тях следната хитрост. Те казали:

- Не искаме от вас нищо друго, освен само веднъж да се причастите в църквата заедно с патриарх Теодот със Светите Тайни; нищо повече няма да правите и всеки ще си отиде свободен в своя манастир, със своята вяра и разбирания.

Подведени от лукавството на еретиците, отците склонили до известна степен на желанието им. По-късно, като разбрали лъжата, те напълно се разкаjali и се върнали в добрия път. След като пуснали всекиго от тях от различните тъмнични затвори, те отишли при преподобния отец Никита и започнали да го убеждават и да го молят да се съгласи да встъпи в общение с Теодот и да излезе от тъмницата. Свети Никита не се съгласявал да напусне затвора, който претърпявал заради Христа, и никак не искал да изпълни молбата на отците. Но те настоявали и казвали:

- Не можем ние да излезем оттук, а теб да те оставим; не искат кой знае какво от нас - само да се причастим заедно с Теодот. Нашата вяра ще си остане в нас. Разумно е в сегашните тежки обстоятелства да си разрешим малкото,

вместо да загубим всичко.

Така те дълго и досадно настоявали и принуждавали Никита. Не от желание да избегне страданията и не поради страх от мъките, но заради прилежните молби на отците и от почит към старините им, преподобният, въпреки своята воля, отстъпил пред увещанията им и излязъл. Пред него стояли животът и смъртта. Той по-охотно би избрал смъртта за православието, отколкото живота, но този път решил да се вслуша в настояванията на светата дружина, чиито права вяра и добродетелен живот му били известни.

Всички заедно отишли при лъжепатриарха. За да ги склони по-лесно към общение с него, той ги отвел в едно молитвено място, нарочно украсено с икони, та отците, при вида на светите икони, да направят заключение за правоверието на патриарха. Теодот отслужил Литургия и те приели причастие от неговите ръце, като чули от устата му следните думи: "Който не почита светите икони, анатема да бъде!". Патриархът казал така не защото той самият почитал светите икони на Спасителя, но поради лицемерие пред отците, за да не се усъмнят те и да встъпят в общение с него. После, когато всички се разотишли по манастирите си, преподобни Никита започнал сърдечно да скърби, че е имал общение с лъжепатриарха Теодот, лицемерния лъжец. Малкото отклонение от правия път светията си приписал като цялостно заблуждение. Той замислил да замине в друга страна и там да се кае за своето прегрешение. Качил се на кораб и отплавал за острова, наречен Проконис. Но после размислил в себе си: "Където е било прегрешението, там трябва да бъде и покаянието" - и се върнал във Византия.

Открито вървял из града преподобният Никита и безстрашно учел хората да спазват правилните догми, установени от светите отци на Седмия вселенски събор. Като научил това,

царят повикал светеца при себе си и го запитал:

- Защо не си отишъл в манастира си като другите игумени? Защо само ти своеволно си останал, без да се подчиниш, както виждам, на нашата заповед? Или ти смяташ, че нашата власт е нищо? Изпълни нашата заповед и си отиди в манастира; ако не заминеш, ще заповядам да те измъчват.

Светецът кротко отвърнал:

- Царю! В моя манастир аз няма да си отида, своята вяра няма да оставя; спазвам и ще спазвам моето изповядване - него спазват и моите отци, светите православни епископи, и без вина страдат от теб в изгнание, в окови и в много беди, защитавайки православната Църква, в която ние пребиваваме и се утешаваме с надеждата за Божията слава. Знай със сигурност за мен, че не поради страх от смъртта и не от любов към земния живот аз направих това, което не трябваше да правя, но заради послушанието се подчиних на старците и противно на желанието си. Изпълнявах само тяхната воля, когато встъпих в общение с лъжепатриарха Теодот. Съжалявам сега за това и се разкайвам. Бъди напълно уверен, че отсега нататък аз нямам никакво общение с вас - спазвам преданията на светите отци, които съм приел отначало. Прави с мен каквото поискаш, но не се надявай да чуеш от устата ми нещо друго.

Царят, като видял твърдостта на неговите убеждения, го предал на някой си Захария, началник на царските палати, за да го пази под стража, докато царят вземе решение. Захария бил мъж добър и благочестив. Той не само че по никакъв начин не оскърбявал стареца, но дори му оказвал почит. После царят изпратил свети Никита на заточение на острова на света мъченица Гликерия. Този неголям остров се наричал с името на светата мъченица, защото там почивали нейните свети мощи и на нейно име били построени голяма църква и

манастир, поверени от властта на еретиците на един евнух на име Антим. Този човек съвсем не се отличавал с доброта. Той бил влѣхв, светотатец, способен на всякакво зло, неприятен, лукав, горд и немилосърден. Тамошните жители за неговото безсърдечие и зъл характер го наричали Каиафа. Тогава назначавали такива хора да управляват манастирите, та поддържани от светската власт, да променят всичко по своите прищевки. Антим приел изпратения при него светец и като използвал властта, която му била дадена, започнал усилено да го измъчва. Като затворил Божия угодник в най-тъмната тъмница, подложил го на непрестанни мъчения, като не му позволявал дори да надзърне вън от тъмницата, самият той пазел ключа, и заповядал да му подават оскъдната храна през един съвсем тесен отвор. Водачите на еретиците били обещали на Антим много, ако той склони преподобния Никита към единомислие с тях, и той, горкият, поради това твърде много измъчвал светеца, като се надявал чрез принуда да го доведе до еретическото мислене. Преподобният търпял злото, причинявано му поради неговото благочестие, с любов и затова Бог проявил в него Своята чудна благодат и показал, че това е мъж праведен, свят и чудотворен помощник на хората в беда. Споменатият по-горе Захария, който бил изпратен от царя по народни дела в Тракийските страни, попаднал в ръцете на варварите, които го откарали в плен. Като разбрал за това свети Михаил, Синадският епископ, който също лежал в тъмница за православието, изпратил да кажат на преподобния Никита:

- Нашият общ приятел Захария е свързан и отведен във варварска страна; моля те, помоли Бога за него, защото ти можеш това.

Като получил тази вест, светецът дълбоко се натъжил и през целия ден не вкусил храна, а на вечерта взел свещ от брата Филип, който му прислужвал, запалил я и през цялата нощ

стоял на молитва, умолявайки Милосърдния Бог за пленения Захария, да го освободи от ръцете на варварите. И от Бога му било известно, че скоро Захария ще излезе на свобода. На сутринта дошъл Филип и като видял, че отецът е със светнало лице и радостен духом, казал му:

- Отче, вчера те оставих твърде опечален и скръбен, а сега те виждам радостен. Моля те, кажи ми каква е причината да преминеш от скръбта в радост?

Старецът отвърнал:

- Радвам се, че скоро ще видим тук нашия приятел Захария.

Така и станало. След няколко дни гръцкият цар сключил мир с варварите и двете страни започнали да си разменят пленници. Когато царят изпращал пленници за размяна, той нямал предвид Захария, защото вече бил узнал, че той спазва догматите на Седмия Вселенски събор и помага на православните. Затова го оставил в ръцете на варварите, там да загине. Когато варварите пуснали много гръцки пленници, а Захария оставал, предводителят на варварите му казал:

- Искаш ли да си отидеш в родината?

- Искам, и то много - отвърнал Захария, - но на нашия цар не му е било угодно да ме избави от този плен.

Предводителят казал:

- Аз те освобождавам. Върви където поискаш.

Като видял, че предводителят на варварите е така неочаквано милостив към него, Захария се досетил, че Самият Бог нарежда така по молитвите на светите отци, на които той някога бе сторил добро. Изпълнен със смелост, той казал на предводителя:

- Щом ти е угодно да ме пуснеш на свобода, дари ми и другия пленник, мой съименник и съотечественик, който заедно с мене беше във вериги.

Предводителят отвърнал:

- Вземи го, и двамата си идете с мир в родината.

Тъй бил освободен Захария. Като пристигнал с приятеля си на острова при преподобни Никита, той му благодарил за светите молитви, заради които Бог ги избавил от варварски плен.

И друго преславно чудо извършил този пресвят отец. Чрез усърдната си молитва към Бога избавил от удавяне и извел на сушата невредими трима братя, които, като плували по морето в една лодка, посред нощ били внезапно застигнати от вълнение. Така самият той, пленник във вериги и бедстващ, чудно спасявал другите от вериги и бедствия.

Преподобният страдал в тъмницата шест години, до гибелта на богопротивния цар Лъв Армянин. Когато той бил неочаквано убит от своите войници и на престола се възкачил Михаил от Амория, наричан Травлий или Валвос, започнали да освобождават светите отци от веригите и заточенията и да ги пускат на свобода. Тогава бил освободен и преподобният отец Никита, игуменът на Мидикийския манастир, мъченик без проливане на кръв, мъжественият изповедник на православието, непобедимият воин Христов. Той не отишъл в своя манастир, а се заселил в едно уединено място, недалеч на север от Византия, като искал да живее безмълвно. Той не проживял дълго време там, след продължителните си страдания, но на мнозина оказал чудни благодеяния със силата на целебната благодат. Преди своята кончина, след всички преживени в изгнание страдания, той за последен път се разболял, в събота се причастил с Божествените Тайни, а в

неделя, на разсъмване, се представил пред Господа на третия ден от месец април.

В столицата и околностите веднага станало известно за неговата кончина. Скоро от града и отвсякъде се събрало множество народ от двата пола, и от двата чина, духовния и светския, братя от Мидикийския и от други манастири, дошли и двама епископи, свети Теофил Ефески и свети Иосиф Солунски. Като приготвили според обичая честното тяло на светия отец, те го положили в ракла, отнесли го на един кораб и отплавали в Мидикийския манастир. Блаженият Павел, плусадски епископ, заедно с множество монаси и миряни посрещнали тялото на брега, вдигнали го на рамената си и го понесли в манастира. По пътя станали дивни чудеса: недъгави се изцелявали и бесновати се избавяли от лукавите духове. Една жена, която дълго време страдала от кръвотечение, само като се докоснала до светите мощи на преподобния, в същия миг получила изцеление. Сред църковното пеене на псалми и подобаващи песни, положили преподобния от лявата страна на притвора, в гробницата на починалия преди свети отец Никифор, първия игумен на тази обител. И след погребението също ставали много чудеса и тези, които идвали с вяра, получавали изцеление, за слава на Христа, нашия Бог, прославян от Своите светии. На Него, с Отца и Светия Дух да бъде от всички чест и слава, и поклонение, сега и винаги, и във вечни времена. Амин.

Кондак преподобного Никиты

глас 2

Небесный ум и житие стяжав,/ сияеши ясно, якоже солнце,
светлостию дел,/ просвещаеши сущия во тьме житейстей, отче
Никито,/ и, приводя всех к Богу, // моли непрестанно о всех
нас.

В същия ден празнуваме паметта на светите мъченици
Елпидифор, Дий, Витоний и Галик.

ЧЕТИ-МИНУТЕ

Свв. мъченици Елпидифор, Дий, Витоний и Галик (III в.)

Святые мученики Елпидифор, Дий, Вифоний и Галик пострадали за исповедание веры в Иисуса Христа. Святому Елпидифору отсекали голову мечом. Святого Дия побили камнями. Святой Вифоний был утоплен в море, а мученик Галик отдан на съедение зверям.

{{_LINK1_}}